

9 november 2022

Kulturdepartementet

Yttrande över "Vår demokrati – värd att värna varje dag" (SOU 2022:28)

Läraryrket har fått möjlighet att yttra sig till kulturdepartementet angående "Vår demokrati – värd att värna varje dag" (SOU 2022:28). Läraryrket yttrar sig endast kring de förslag i betänkandet som direkt rör skolans område.

Utredningen i korthet

Kommittén Demokratin 100 år tillsattes i juni 2018 med uppdraget att under åren 2018–2021 planera, samordna och genomföra en samling av insatser och aktiviteter för en stark demokrati. *Vår demokrati - värd att värna varje dag* är kommitténs betänkande som innehåller en rad förslag inom olika områden för att stärka demokratin.

Vad gäller skolområdet ges förslag på att Skolverket får i uppdrag att förtydliga skolans demokratiuppdrag genom att utforma rekommendationer, allmänna råd och inspirationsmaterial. Kommittén rekommenderar också att Skolverket genomför en utvärdering av konsekvenserna av bestämmelsen om politiska partiers närvaro i skolan och hur den har påverkat demokratiarbetet och elevernas möjlighet till likvärdig utbildning.

Vidare rekommenderar kommittén att Skolinspektionen får i uppdrag att genomföra kvalitetsgranskningar.

Läraryrketets synpunkter

Skolan lägger på många sätt själva grunden för en väl fungerande demokrati. Lärarna utbildar och tränar eleverna till demokratiska medborgare, detta väcker intresse och engagemang och leder till ett aktivt medborgarskap. I detta är skolan en självklar och viktig, men inte ensam, grundpelare.

Kommittén lyfter i sina bedömningar att det finns oklarheter som leder till olika tolkningar angående hur det demokratiska uppdraget i skolan ska fungera. Detta bekräftas i en undersökning som Lärarnas Riksförbund genomförde 2021.¹ Där framkom det att nästan hälften av lärarna ansåg att det fanns stora brister i organisationen av det

---

¹ Lärarnas Riksförbund (2021), [Skolans demokratiska uppdrag](#)

9 november 2022

demokratiska uppdraget. 4 av 10 angav att det inte finns en gemensam bild av hur uppdraget ska genomföras.

I kommitténs betänkande rekommenderas att Skolverket får i uppgift att utforma rekommendationer, allmänna råd och inspirationsmaterial till skolan. Förbundet anser att rekommendationen är rimlig, men att den inte räcker för att få till stånd verklig förändring. Det demokratiska uppdraget måste organiseras på ett tydligt sätt. Det måste först och främst finnas tid och resurser i tillräcklig utsträckning. Tillskrivs skolan ett stort ansvar för det demokratiska arbetet, så måste det ges förutsättningar för att uppdraget ska gå att genomföra. Höjs, enligt betänkandets intentioner, ambitionerna och kraven på respektive skolas demokratiarbete, måste skolornas förutsättningar rimma med ambitionerna. Huvudmannen och rektor har med andra ord ett stort ansvar här, men staten måste ta ett större ansvar än idag för att varje skola har de resurser den behöver för hela sitt uppdrag, inklusive demokratiuppdraget

Det måste vara tydligt vem som ansvarar för uppdraget i alla dess delar. Om aktiviteter av olika slag är något som utsedda lärare ska utföra måste det vara en del i tjänstefördelningen och kommuniceras i god tid. Denna del av verksamheten måste, följas upp genom någon form av utvärdering och analys.

I betänkandet rekommenderas att Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av hur arbetet med demokrati fungerar i grundskolan och gymnasieskolan. Läraryrket anser att det finns brister, framför allt i organisationen av uppdraget vilket innebär att arbetet med demokrati i skolan inte sker på likvärdigt sätt. Läraryrket tillstyrker därför att Skolinspektionen genomför en granskning som kan bli en intressant möjlighet att jämföra med de resultat som Skolinspektionens granskning från 2012 gav.

Läraryrket tillstyrker slutligen betänkandets rekommendation om en, av Skolverket genomförd, utvärdering av konsekvenserna av bestämmelserna gällande att bjuda in politiska partier. Detta har varit en känslig fråga ute i skolorna och sedan 2018 är det rektor som beslutar om politiska partier ska bjudas in eller inte. Här har olika beslut fattats där vissa elevgrupper träffat representanter för alla riksdagspartier medan andra inte träffat några partirepresentanter. Detta har givetvis påverkat demokratiarbetet ute på skolorna och elevernas möjligheter till en likvärdig utbildning.

Läraryrket

Johanna Jaara Åstrand
Ordförande

Lisa Heino
Utredare